DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 6
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Tarih · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 6)

1. Aşağıdaki kaynağı inceleyiniz.

> ***Kaynak A** — Bir araştırmacının proje günlüğünden (kurgusal):*
> ***(1)** Kasabamızda İkinci Dünya Savaşı yıllarında ekmeğin karneyle dağıtılmasının halkın gündelik yaşamını nasıl etkilediğini araştırmaya karar verdim. Çalışmayı 1940–1946 yılları ve kasaba merkeziyle sınırladım.*
> ***(2)** Belediye arşivindeki fırın denetim defterlerini ve o yıllarda kasabada çıkan haftalık gazeteyi taradım.*
> ***(3)** Defterleri incelerken ekmek dağıtımına ait kayıtların yalnızca 1942 ve 1943 yıllarından kaldığını, öteki yılların defterlerinin kaybolduğunu gördüm. Bu boşluğu doldurmak için il arşivindeki valilik yazışmalarını ve yaşlılarla yıllar önce yapılmış görüşmelerin ses kayıtlarını taramaya başladım.*
> ***(4)** Gazete, karne uygulamasının kasabada "hiçbir aksaklık olmadan" yürüdüğünü yazıyor. Ses kayıtlarındaki anlatımlar ise fırın önlerinde sabahın erken saatlerinde kurulan uzun kuyruklardan söz ediyor. Gazetenin o yıllarda belediyeden aldığı yardımla yayımlandığını da öğrendim.*
> ***(5)** Valilik yazışmalarında, çevre köylerden kasabaya un getirilmesinin giderek zorlaştığını bildiren yazılar buldum. Bu bulgu bana yeni bir soru sordurdu: Karne uygulaması kasaba ile çevre köyler arasındaki ilişkiyi nasıl etkiledi? Çalışmamı bu soruyu da kapsayacak biçimde genişlettim.*
> ***(6)** Bulguları savaş yıllarının şartlarını göz önünde tutarak yorumladım ve makalemi yazdım. Her bilginin hangi belgeden alındığını dipnotlarda gösterdim, makalenin sonuna kaynakçayı ekledim.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Tarihsel bilginin üretim süreci her zaman tek yönlü ilerlemez. Günlükte araştırmacının daha önceki bir aşamaya **geri döndüğü iki** not vardır. Bu notların numaralarını tabloya yazınız; her biri için geri dönülen aşamayı ve geri dönmenin nedenini belirtiniz.

Not numarası	Geri dönülen aşama	Geri dönmenin nedeni

1.2. (4) numaralı notta gazete ile ses kayıtlarındaki anlatımlar birbiriyle çelişmektedir. Araştırmacının gazetenin belediyeden yardım aldığını öğrenmesinin, gazetenin **güvenilirliğini** değerlendirmede neden önemli olduğunu açıklayınız. Ardından araştırmacının bu çelişkiyi çözmek için başvurabileceği **bir** yolu yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2. Aşağıdaki kaynağı inceleyiniz.

> ***Kaynak B*** *— Bir yerel tarih araştırmacısının çalışma notlarından (kurgusal):*
> *"XX. yüzyılın başlarında kasabanın çarşısını kül eden büyük yangını araştırıyorum. Önce kasabanın o yıllara ait vergi defterlerini taradım: Yangından önceki yıl çarşıda yüz otuz dükkân kayıtlıyken yangından sonraki yıl bu sayı kırk beşe düşmüş. Kasaba müzesinde, yangın sırasında bir bakkal dükkânından kurtarıldığı bilinen, ısıdan kefeleri eğrilmiş bir pirinç teraziyi inceledim. Bir ailenin albümünde, yangından iki yıl sonra çarşının yeniden yapılan dükkânlarını gösteren bir fotoğraf buldum; fotoğraftaki dükkânların çoğu taş duvarlı. Son olarak yangını kendi büyükannesinden dinlemiş seksen yaşındaki bir kasabalıyla görüştüm. Anlattığına göre yangından sonra çarşıda ahşap dükkân yapılmasına izin verilmemiş."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Araştırmacının yararlandığı kaynakların **türünü** (sözlü, yazılı, sesli ve görüntülü, eşya ve nesne) ve **birinci elden mi ikinci elden mi** olduğunu tabloya yazınız.

Kaynak	Kaynağın türü	Birinci elden / ikinci elden
Vergi defterleri		
Pirinç terazi		
Aile albümündeki fotoğraf		
Kasabalıyla yapılan görüşme		

2.2. Araştırmacının notlarında farklı türden **iki** kaynağın aynı bilgiyi desteklediği bir durum vardır. Bu iki kaynağı ve desteklediklerı bilgiyi yazınız. Bir bilginin farklı kaynaklarla desteklenmesinin tarihsel bilginin üretimine katkısını açıklayınız.

3. Aşağıdaki örnek olayı okuyunuz.

> ***Bağlam*** *— Bir öğrencinin proje süreci (kurgusal):*
> *Tarih öğretmeni Serhan Bey, öğrencisi Zehra'ya kasabalarının 1950–1980 yılları arasındaki nüfus hareketlerini araştırma görevi vermiştir. Zehra önce kasaba kütüphanesine gitmiş; ancak ilgili nüfus kayıtlarının el yazısıyla tutulduğunu ve büyük bölümünün yıpranmış olduğunu görmüştür. Ardından bir devlet arşivinin genel ağdaki portalına bağlanmış; aynı kayıtların taranmış ve bilgisayarda okunabilir metne dönüştürülmüş sürümlerine birkaç dakika içinde ulaşmıştır. Portaldaki arama ve filtreleme araçlarıyla yalnızca kasabasının adının geçtiği kayıtları listelemiş, onlarca klasörü tek tek karıştırmak yerine doğrudan aradığı verilere erişmiştir. Zehra, bulduğu sayıları yıllara göre bir grafikle göstermiş ve raporunu çevrim içi bir tarih platformunda yayımlamıştır. Birkaç gün sonra farklı şehirlerdeki iki*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> *araştırmacı rapora yorum yazmıştır: Biri, kasabadan büyük şehirlere göçü anlatan bir belgeyi paylaşmış; diğeri ise raporun bir bölümündeki yorumu tartışmaya açmıştır. Zehra bu katkılarla raporunu yeniden düzenlemiştir.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Zehra'nın araştırmasında dijitalleşmenin sağladığı **üç** kolaylığı, metindeki ilgili durumu ve bu durumun araştırmaya katkısını belirterek açıklayınız.

3.2. Zehra'nın raporuna gelen yorumlar, dijitalleşmenin tarih **yazımını** nasıl dönüştürdüğünü göstermektedir. Bu dönüşümü, dijitalleşme öncesindeki bireysel yazma ile karşılaştırarak açıklayınız.

4. Aşağıda dijitalleşmenin tarih araştırma ve yazımına etkileriyle ilgili **sekiz** ifade numaralandırılmıştır.

> ***I.*** *Arşiv belgelerinin taranarak çevrim içi veri tabanlarına yüklenmesi, araştırmacıların arşive gitmeden birinci elden kaynaklara ulaşmasını sağlamaktadır.*
> ***II.*** *Bir dönemin binlerce gazete sayısını tarayan bilgisayar programları, belirli kavramların hangi yıllarda sıklaştığını kısa sürede saptayarak tek bir araştırmacının okuyamayacağı kadar çok metnin incelenmesine imkân vermektedir.*
> ***III.*** *Genel ağ siteleri, çevrim içi forumlar ve dijital ses kayıtları gibi doğuştan dijital kaynaklar, gelecekteki tarihçilere yeni kaynak türleri sunmaktadır.*
> ***IV.*** *Bir şehrin farklı dönemlere ait haritalarının coğrafi bilgi sistemleriyle (CBS) üst üste getirilmesi, şehrin büyüme sürecinin görsel olarak izlenmesini mümkün kılmaktadır.*
> ***V.*** *Kişisel bilgiler ve telif hakları gözetilmeden genel ağda yayımlanan belgeler, araştırmacıları hukuki sorunlarla karşı karşıya bırakabilmektedir.*
> ***VI.*** *Farklı ülkelerdeki tarihçilerin anlık iletişim kurabilmesi, ortak projelerin ve uluslararası veri tabanlarının oluşturulmasını kolaylaştırmaktadır.*
> ***VII.*** *Genel ağda yayımlanan bazı kaynakların zamanla değiştirilmesi ya da silinmesi, bu kaynaklara yapılan atıfların sonradan doğrulanmasını güçleştirmektedir.*
> ***VIII.*** *El yazısı belgeleri bilgisayarda okunabilir metne dönüştüren programların bazı sözcükleri ve sayıları hatalı okuması, dijital metne dayanan araştırmalarda yanlış sonuçlara ulaşılmasına yol açabilmektedir.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. İfadeleri aşağıdaki **iki gruba** ayırarak numaralarını tabloya yazınız. Her ifadeyi yalnızca bir gruba yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Grup	İfade numaraları
A — Dijitalleşmenin sağladığı kolaylık ve fırsatlar	
B — Dijitalleşmenin yol açtığı sorun ve riskler	

4.2. B grubuna yazdığınız ifadelerden **birini** seçiniz. Bu sorunun etkisini azaltmak için araştırmacının ne yapması gerektiğini, dijital tarih çalışmalarında izlenen süreçlerden (araştırma ve veri toplama, verileri dijitalleştirme, verileri düzenleme ve kataloglama, verileri analiz etme ve yorumlama, sonuçları paylaşma ve sunma) **biriyle** ilişkilendirerek açıklayınız.

5. Aşağıdaki tabloyu inceleyiniz.

Tablo 1. Bir ırmak ovasında kazılan, farklı dönemlere ait üç yerleşim yerinin bulguları (kurgusal)

Yerleşim	Dönem (yaklaşık)	Yapı kalıntıları	Bitki ve hayvan kalıntıları	Depolama	Diğer bulgular
A	MÖ 10000–8500	Birkaç ay kullanılıp terk edilmiş beş dal barınağının izleri	Yabani tahıl taneleri; geyik ve yaban domuzu kemikleri	Yok	Taş ok uçları
B	MÖ 8000–6500	Aynı yerde defalarca onarılmış otuz kadar kerpiç ev	Ekilmiş buğday ve arpa; koyun ve keçi kemikleri	Evlerin içinde küçük tahıl çukurları	Orak bıçakları, öğütme taşları
C	MÖ 6000–4500	Bitişik düzende yapılmış iki yüzü aşkın kerpiç ev	Buğday, arpa, mercimek; koyun, keçi ve sığır kemikleri	Ortak kullanılan büyük ambar binası ve yanında bekçi odası	Çömlek fırınları ve dokuma tezgâhı ağırlıklarının bulunduğu atölyeler

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. A yerleşiminden C yerleşimine doğru **yerleşme biçiminde** görülen **iki** değişimi, her birini tablodaki bir bulguyla kanıtlayarak açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5.2. C yerleşimindeki depolama ve diğer bulgulardan hareketle, artı ürünün **ekonomik faaliyetleri** nasıl değiştirdiğini **iki** yönüyle açıklayınız.

6. Bir müzenin Tarım Devrimi salonu için hazırlanan tanıtım panosunun taslağı Şekil 1'de verilmiştir. Taslakta her kutucuk bir nedeni ve onun sonucunu göstermektedir (kurgusal).

Şekil 1. Tanıtım panosunun taslağı (kurgusal)

> *Müze uzmanının notu: "Kutucuklardan ikisinde neden ile sonuç yer değiştirmiş."*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Neden ile sonucun yer değiştirdiği **iki** kutucuğun numarasını yazınız. Her birini doğru biçimde yeniden yazarak gerekçesini açıklayınız.

6.2. Pano taslağının başlığı, panonun içeriğiyle tutarlı mıdır? Görüşünüzü, panodan **biri yerleşmeye, biri ekonomik faaliyetlere** ait iki kutucuğa dayanarak değerlendiriniz.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif